

HOF VAN ASSENDELFT

TEL. 01862-1838

VRIENDENKRING VAN HET

STREEKMUSEUM

HOEKSCHER WAARD

GEVESTIGD TE HEINENOORD.

BOERDERIJ OOST-LEEUVENSTEIN

GIRO 3870852

25e Bulletin

september 1980

=====

AANKONDIGING VRIENDENDAG ZIE PAG. 3

=====

ALWEER EEN MIJLPAAL

April 1967. Het eerste bulletin van de Stichting Streekmuseum Hoeksche Waard verschijnt. In enthousiaste bewoordingen wordt beschreven hoe ver de heer De Ruy en zijn medewerkers zijn geverd met puin ruimen en wederopbouw van het Hof van Assendelft, het nog kortelings verworven bezit van de stichting. Niet alleen deze zaken vragen de aandacht, ook de opbouw van de collectie en het documentatiecentrum worden ter hand genomen. De financiële commissie toont zich verheugd over de toegezegde steun van de gemeenten en de Fl. 6.000,-- die bedrijven en instellingen voteerden. Men ziet: het geheel stond nog in de kinderschoenen en .... een kinderhand was in die tijd nog gauw gevuld.

Uit het een half jaar later verschijnende 2e bulletin blijkt duidelijk dat de akties voor de verwezenlijking van het Streekmuseum duidelijk zijn aangeslagen. Het beroep op de gemeenten - éénmaal een subsidie van Fl. 1,75 per inwoner voor de start - heeft succes gehad. Er is al Fl. 14.000,-- binnen en de gemeenten, die nog niet betaalden, hebben wel toegezegd. Ook het bedrijfsleven is meer geïnteresseerd geraakt en dat manifesteert zich in een bedrag aan giften van Fl. 13.000,--. Zeker mag niet vergeten worden de belangeloze medewerking van vele scholieren, de verstrekking van materialen en de vele schenkingen voor de collectie.

Juli 1968. Bij het openslaan van het derde bulletin doet merkwaardigerwijs niets nog vermoeden - wat insiders toch allang bekend was - dat de opening van het museum binnen afzienbare tijd stond te gebeuren. Een stukje over klederdrachten, over documentatie, over terreinaanleg - alles zeer lezenswaard - maar pas op de laatste pagina helemaal onderaan de lakonieke mededeling dat het museum op 3 oktober 1968 door de Commissaris van de Koningin zal worden geopend. Het zal wel een feestelijke opening worden!

Het is al februari 1969 als het 4e bulletin het licht ziet. Even de nuchtere constatering, dat het museum is geopend. Het kijken naar de toekomst is echter belangrijker. De op die gedenkwaardige 3e oktober opgerichte Vereniging van Vrienden van het Streekmuseum heeft al een 75-tal leden en men besluit de uitgave van het bulletin voort te zetten. Daarna enige lyrische ontboezemingen over het bezit van het museum, de reactie van de bezoekers en de constatering, dat het Hof van Assendelft zijn bestaansrecht heeft bewezen. Een overzicht van de financiën toont aan, dat de zaak financieel gezond is - hoe zou dit anders kunnen onder de deskundige leiding van de heer Verhoeven? - maar dat het wel zaak is alle zeilen bij te zetten om tot een verantwoorde financiële exploitatie te komen.

Wij zullen u besparen de inhoud van alle 24 reeds verschenen nummers op te sommen, maar bij het verder doorbladeren trof ons nog de aankondiging van de eerste concertserie (de concerten vinden nog steeds plaats); de uitreiking van de prijs van de Culturele Raad van Zuid-Holland; de overdracht van het door Bob Buys vervaardigde schilderij van de opening van de Heinenoord-tunnel; het bezoek van Prinses Beatrix

en Prins Claus; de opening van de Hofstede Oost-Leeuwenstein met zijn knusse winkel van Taselaar, in zijn geheel overgebracht van Oud-Beijerland naar Heinenoord; een artikel over het Streekmuseum als inlichtingen-centrum; de verrichtingen van de Dialectgroep Hoeksche Waard; de spek met peren-maaltijd (voelt u nog eens voor een herhaling?); de viering van het tienjarig bestaan op 25 oktober 1978 en de bustocht op zaterdag 3 juni over ons mooie eiland; ons jubileum-bulletin met op de voorpagina een zeer lovend stukje van Mr. M. Vrolijk, Commissaris der Koningin in de provincie Zuid-Holland en de aankondiging van het door het Streekmuseum uitgegeven boek "Eilandgeschiedenis in beeld", een uitgesproken succes! 25 bulletins in 13 jaar. Globaal gesproken twee per jaar. Al verschijnt het dan niet met de regelmaat van een klok, in ieder geval zó regelmatig, dat een ieder kan constateren, dat het museum nog springlevend is! Toen de eerste 75 vrienden zich hadden gemeld, waren wij al een beetje trots, maar nu er bijna tienmaal zoveel zijn durven wij al aan de duizend te denken! Voorbarig dacht u? Wij denken van niet en wij hopen in elk geval binnen drie jaar deze mijlpaal te hebben bereikt!

AANWINSTEN.

Onder het motto: niet praten maar doen, ontslaan we u van het moeten lezen van een inleidende babbel; we beginnen spoorwegs met de zeer gevarieerde opsomming van voor het museum ontvangen giften - hoe haalt u het allemaal bij elkaar!

Merklappen, stoplappen, brei- en naaivoorbeelden, een amandelmolen en een doos vol oude pakjes gedenicotiniseerde tabak (goed tegen de motten in vorengerond breiwerk!); een groot blauw Van Nelle blik, de dissertatie van Van Koetsveld, 2 reuzen-schaatsen, een boek en meer boeken voor de landbouwbibliotheek. Een merklap achter glas uit 1875, oude zakken, een dokterstas, 3 voorraadbussen, een pamflet over de Ned. Herv. Gem. Numansdorp uit 1948, bestek, trommels, schoolboekjes, een "oranje-kroes" en een "oranje-herdenkings-schenkan"; films: fotocopies van het rechterlijk archief Strijen 1-6. Militaire stukken uit Mookhoek en eveneens voor daar een vestigingsvergunning voor eene broodbakkerij, mitsgaders een tekening uit 1893 van deze bakkerij. Familiefoto's, een (Medendaagse) scriptie "Heden en verleden van Strijen", boeken, fotocopies, sunlightzeep, een bekendmaking van verkoop van land in de Hoeksche Waard, fotocopies van preken, spulletjes voor de naaidoos met, hoe nuttig, een cursus voor het naaionderwijs. Een emaille reclamebord voor Sluis' Ochtendvoer. Een zeer mooie pet! Een bord van de Societé Céramique. Een knopenhaakje; een 1 km.-paal en drie hm.-paaltjes uit de tijd van Willem de Derde; mooie roestige handgesmede spijkers! Foto's, kastrandje, pillendoosje, poederdoos, kolven, boek, rouwsluier voor een hoed, kinderstrijkijzertje, komkommerschaafje, zijden mantel met kapothoedje; foto's en kranten, spijltjeshek, een oud nieuw hekje, reclamebord, winkelzakken, oude ansichten, bennetje, winkscheppen, inktpotjes en verdere winkelrommelarij. Geschiedenis en genealogie van de families Hordijk. Een zalmschouw en katrollen, touwen en anker. Twee weikuipen met een onderstel en afdruiptrek. Een loet, 2 grantschoppen, bankschroef, perkoenhamer, stootijzers, pikhouweel, beretang, zodenklopper, slijpsteen, houten katrol voor heistelling en ringen voor de glijders daarvan. Een beitel, breekijzer, 2 rieken, pikhaak, sluishaak, pijlschaal, een doos met kleding en een bordje "Verboden Toegang". Een trommeltje uit de tijd van de kroning van Willemien met plaatjes van alle paleizen. Een meelzak, een oude pot, naaimachine, 2 genealogieën, het boek "History of Roads (Waarin o.m. over onze tunnel). Een metselaarskar, 2 gietijzeren luchtroosters, een hoge zijden, een uitklapbare maatplank, "Vreugd en Vreeze" (een tijdwoord van ds. A. Dubois), 2 spreien, boomgaarden-spuitskar, 2 peemandes, 2 peerieken en de genealogie van Van Rij. Een kralentasje - hoe mooi! - nog een kralenavondtasje en een kralen kleedje, plomp, stoplap, aantal veerbootustensiliën en een schep om het ebbeslik weg te krabben van de weerstoep. Tot slot enige wonderlijke zaken: 2 boombeitels en een kaptafel voor hooistoven. En het proefschrift van A. J. Baars, een Baaijerlander, waarvan de laatste stelling luidt: "De bananenvlieg is een beter mens dan de rat." Sic!

DE VRIENDENDAG 1980

"Het wordt hoog tijd!" - zult u zeggen.

"Verleden jaar gebeurde er niets, en nu zitten we óók al te wachten!" - horen we u mopperen. Maar natuurlijk zetten we deze al traditie geworden gebeurtenis voort ! We hebben de plannen rond:

Onze Vriendendag wordt dit jaar gehouden op zaterdag 27 september. Dat is dus al heel snel - gezellig ! zeggen wij hier, het zal prettig zijn elkaar weer op het Hof van Assendelft te ontmoeten. Voor u is de Vriendendag misschien een goede reden om de tocht naar Heinenoord weer eens te maken, om weer eens even in het Hof rond te lopen, om de kennissen van vorige keren weer te ontmoeten ook. Maar er is méér !

Het programma voor die dag brengt u eerst terug naar de Hoeksche Waard uit een ver verleden tijd, om u vervolgens te confronteren met wat de huidige wetenschap en techniek voor datzelfde laag gelegen poldergebied hebben kunnen doen.

Ziehier het programma voor de dag van 27 september 1980:

We verwachten u tussen 10.00 uur en 10.30 uur op het Hof van Assendelft - er staat een kopje koffie voor u klaar, en daar mevrouw Dekker die gezet heeft is dat op zich al iets om je op te verheugen !

10.45 uur Vertrek per bus vanaf het Hof via het pontveer van Nieuw-Beyerland, over mooie wegen en dijken naar Hellevoetsluis. Daar staat onze goede oude stoomtram, het snelle monster dat eertijds de Hoeksche Waard uit zijn isolement verlostte, gereed om u nogmaals de sensatie van een ritje te laten ondergaan !

12.30 - 14.00 uur Lunch in De Deel te Hellevoetsluis.

14.45 uur Bezoek aan de Delta Expo aan de Haringvlietdam, waar we binnenshuis middels een film en buiten door een bezoek aan de sluizen op de hoogte gebracht worden van de bedoeling van dit "meest ambitieuze waterwerk ooit door mensen aangedurfd" zoals de desbetreffende folder zegt. Leest u vooral hierover het artikel "Het hoofd koel, de voeten droog" van de heer Allewijn op pagina 5 hierachter.

Het kopje koffie/thee dat we daar tot slot voor u bestelden zal zeker smaken - U zit er met een prachtig uitzicht over een $4\frac{1}{2}$ km. breed Haringvliet !

Om goed 17.00 uur zijn we dan weer via Flakkee en het Hellegatsplein op het punt van uitgang: het Hof van Assendelft, terug.

De kosten bedragen Fl. 38,50 per persoon, alles inbegrepen.

Introductie wordt uit de aard der zaak gaarne toegestaan !

U gelieve te gireren op postrekening nummer 38.70.852 ten name van Vriendenkring Streekmuseum te Heinenoord.

Nota bene !

Verricht uw overschrijving of storting vóór 10 september.

In verband met het bespreken van de bus(sen) moeten we namelijk weten op hoeveel uwer we kunnen rekenen.

Uw deelname geldt naar volgorde van binnenkomst van uw giro-overschrijving.

Wie niets meer van ons hoort, gaat mee.

Wie (helaas) af moet vallen, krijgt van ons bericht.

Zie we u alle 727 ?

25 BULLETINS

Het 25e bulletin is uitgekomen. Een felicitatie waard voor al het werk dat in een reeks van jaren hiervoor is verzet. Het lijkt allemaal zo eenvoudig, als wij als Vrienden van ons museum van tijd tot tijd een bulletin in de bus vinden, keurig in envelop met embleem van het Hof van Assendelft erop. Maar hoeveel uren arbeid gaan hieraan vooraf. De copy verzorgen, typen, stencillen, nieten, vouwen, adres op de envelop schrijven, stempel drukwerk, stempel port betaald en tenslotte de post sorteren en bundelen. En dat voor vele honderden vrienden en instanties.

Het is een hele groep vrijwilligers die zich hiervoor inzet, maar één naam dient zeker genoemd te worden en dat is mevrouw Ort, die al die jaren veel vrije uren beschikbaar heeft gesteld om te zorgen, dat wij, door het bulletin, geïnformeerd worden over het wel en wee van ons museum. Heel veel dank hiervoor. Natuurlijk zijn er in de loop der jaren verbeteringen gekomen. Werden aanvankelijk alle adressen met de hand geschreven, nu werken wij, zoals u weet, al jaren met een adresseermachine. Dat hield wel in, dat vrijwilligers de adresplaatjes moesten ponsen. Ook dat is een vele uren vergende bezigheid. Wij als vrienden zijn dan ook dankbaar voor al het werk, dat voor ons verricht wordt en hopen dat wij in lengte van jaren geïnformeerd mogen blijven over de groei en bloei van ons Streekmuseum Hoeksche Waard.

Drs. J.E. de Rooy

FOTOREPORTAGE

Er is een alleraardigst boekje uitgekomen: een gefotografeerde wandeling door ons museum ! De heer Dick Schot, bekend fotograaf uit Oud-Beijerland, heeft heel wat uren bij ons doorgebracht, heeft heel wat plaatjes geschoten. Een selectie daaruit werd gebundeld tot een makkelijk in de hand liggend boekje, formaat oblong 15 x 21, ruim 50 foto's. Het is een rondgang door het museum geworden, van elke kamer of ruimte treft u een paar foto's aan: een overzicht, soms een hoekje of vitrine. Onderschriften verduidelijken wat u ziet en soms wat u niet ziet. Onze eigen secretaris Wim Blok, schreef ter inleiding "De geschiedenis van de Hoeksche Waard in vogelvlucht" en zette in een tweede korte bijdrage "Onstaan en groei van het Streekmuseum Hoeksche Waard" een en ander nog eens duidelijk en compact uiteen.

Ook zult u een duidelijke plattegrond aantreffen evenals een "loopwijzer" van het Hof naar de schuur van Oost-Leeuwenstein. Het museum "in a nutshell"! Het boekje is in de eerste plaats bedoeld voor bezoekers, als handige wegwijzer en toelichting tijdens hun rondgang door het museum (ofschoon er niets haalt bij de heer Groenendijk in levende lijve !). Maar het zal ook een prettige herinnering zijn voor hen die hier geweest zijn en thuis hetgeen ze gezien hebben nog eens willen ophalen en in gedachten houden.

En voor u, vrienden, die overal in den lande verspreid woont en niet in staat bent vaker dan op de Vriendendag naar hier te komen, voor u die een zwak hebt voor dit museum en het eigenlijk met die bekende nostalgische blik in uw ogen best vaker zouwt willen zien - ook voor u ligt het boekje klaar !

De uitgave is op het museum verkrijgbaar; een goede regeling: de onkosten zijn geheel voor de rekening van de fotograaf geweest, doch wij delen wel mee in de inkomsten uit de verkoop !

Prijs: Fl. 15,--; met eventuele verzendkosten Fl. 17,65.

Postgiro 38.70.852 ten name van Vriendenkring van het Streekmuseum, Heinenoord.

ONS VROUWENHOEKJE

Voor één keer deze aparte rubriek !

We bieden u wat woorden, waarmee de Hoekschewaardse vrouw van oudsher liefdevol kon worden toegesproken, "koosnaampjes" zogezegd - in diverse schakeringen ruim voorradig!

hapschaer	schelsmoel	ontendel	harp
haaibaai	pertrret	warspook	kwebbel
kaotekee	viezepetiet	kakmedam	kleskont
lellebel	ootjie	hosklos	praetsmoel
kledder	schreuffie	slaikreng	lachkont
sloerie	ouwe meut	meulepaerd	ruizeluit
oel	scheurfachel	zemelknooier	ontenkreng
dwaail	teutkont	haereep	spiespook
kedee	torentoffel	ijsknijn	
klepper	troel	zaaiknest	

Voor de heren der schepping klinkt één en ander iets gepeperder. Doch één briefkaartje naar het museum, en u wordt op uw wenken bediend !

HET HOOFD KOEL, DE VOETEN DROOG

sinds 1953, het jaar waarin de dijken braken, 1835 mensen het leven lieten, 3400 stuks vee verdronk en het economisch-, sociaal- en cultureel leven in een deel van ons land werd verstoord, is men weer bezig dijken en dammen te bouwen, een complex van waterkeringen met kunstwerken volgens een plan dat men de naam "Delta-plan" meegaf.

Dit Delta-plan is niet alleen bedoeld voor de grotere veiligheid van een lager landsdeel, het beoogt ook een verbetering van de zoetwaterhuishouding in Nederland. Daarbij wordt door een betere distributie zo weinig mogelijk zoet water naar zee afgevoerd en het zoute water zoveel mogelijk zeewaarts teruggedrongen, zodat zoet water in agrarische- en woongebieden kan worden ingelaten. Ook een zo groot en goed mogelijk getijde-milieu moet behouden blijven.

De Deltawerken omvatten de primaire dammen tussen de vier zearmen van Oosterschelde tot Nieuwe Waterweg, die voor een kustverkorting van plm. 700 km. zorgen. Behalve deze dammen in het Veerse Gat, de Oosterschelde, het Brouwershavense Gat en het Haringvliet zijn er nog drie zogenaamde secundaire dammen opgenomen, die zorgen voor het "verdeel en heersprincipe" in het Deltagebied. De Volkerak-dam scheidt rivier- van zeewater, de Grevelingendam en de Zandkreekdam moeten niet te beheersen rondstromingen in het getijdegebied voorkomen. Tenslotte zijn er nog een tweetal z.g. compartimenteringsdammen in aanleg of uitgevoerd, te weten de Philipsdam, die Volkerak en Oosterschelde scheidt, en de Oosterdam, die zorgt voor het ontstaan van het z.g. Zoommeer. Bovendien vrijwaren beide dammen het nieuw aangelegde Rijn-Scheldekanaal van getijbeweging en verkleinen zij het getijdegebied van de Oosterschelde. Voor waterbeheersing en scheepvaart zijn of zullen zo de volgende kunstwerken in de dammen (worden) aangelegd:

Zandkreekdam	- scheepvaartsluis	- 1960
Grevelingendam	- idem	- 1965
Volkerakdam	- scheepvaart- en inlaatsluizen	- 1970
Haringvlietdam	- uitwateringssluizen	- 1971
Brouwersdam	- doorlaatsluis	- 1972
Oosterscheldedam	- stormvloedkering	- 1985
Philipsdam	- scheepvaartsluizen	- 1985
Oosterdam	- scheepvaartsluis	- 1985

In het korte bestek van dit verhaal nog een enkel woord over de betekenis van de Haringvlietssluisen in dit geheel. Het grote sluizencomplex in deze dam (17 sluisopeningen van elk 53 m. breed !) vervult een sleutelrol in het waterbeheer van Zuidwest Nederland. Deze "hoofdkraan" laat alleen water door bij hoge Rijnafvoeren. Normaal zijn de stalen schuiven van deze sluisen gesloten en dwingen zij het Maas-, Waal- en Lekwater langs de Nieuwe Waterweg naar zee te stromen. Zo wordt de verzilting in deze vaarweg van en naar Rotterdam (waaraan het Westland met zijn kassen ligt !) voorkomen. Bij hoge concentratie van drijfijs op de benedenrivieren kan via de Haringvlietssluisen worden geloodst. Door het hanteren van een ingewikkeld regiem van inlating en lozing van zoet en zout water alsmede de nivellerings van waterstandshoogten in verschillende compartimenten ontstaat in het gehele Deltagebied een milieu, gelegen op de grens van zout en zoet, dikwijls met een geheel nieuwe of aangepaste flora en fauna, die doorlopend intensieve studies vereisen. De binnen het gebied gelegen concentraties van bestaansmiddelen (visserij, recreatie, nieuwbouw en onderhoud van werken) eisen, dat de mens die ingreep, ook voortdurend de aantasting van deze belangen dient te vermijden of in betredigende banen te leiden. Vooral het laatste is juist in dit Deltagebied een bron van uiteenlopende inzichten. De afsluiting van de Oosterschelde is daarvan wel een sprekend voorbeeld.

Tenslotte nog een interessante cijfervergelijking: in 1954 werden de kosten van de totale Deltawerken geraamd op plm. 2½ miljard gulden. De kosten van alleen de Oosterschelde met bijkomende werken zullen, thans geraamd, plm. 6 miljard gulden belopen.

M. Allewijn.

HET STREEKMUSEUM

Wat gebeurde er de laatste tijd zoal in Hof en Schuur ? Het Streekmuseum is nu bijna 12 jaar oud: de kinderschoenen ontwassen, en zelfs stabiele tiener geworden met duidelijk volwassen allures, vol plannen en vast besloten daar wat van te maken. Het dagelijks bedrijf gaat zijn gewone gang. Nog wel - maar een grote verandering is op komst. Onze conciërge, de Heer H. Groenendijk, die al vanaf mei 1961 het museum op zo eigen en uitmuntende wijze aan de bezoekers presenteert, gaat in September de dienst verlaten - met functioneel leeftijdsontslag, zoals dat heet. Hij heeft heel wat voetstappen gezet in het Hof van Assendelft, van kelder tot zolder; hij heeft heel wat gepoetst en geboend en heel wat kaartjes voor het genealogisch archief gesorteerd; hij heeft heel wat tekst en uitleg gegeven aan bezoekers, in een tongval die nauw aanleunt tegen het Heinenoords en wat derhalve zo goed klinkt en past bij al die zaken waar hij zo smakelijk over weet te vertellen !

Het aantal bezoekers in het eerste halfjaar 1980 bedroeg 4909. Daar waren weer vele groepen bij. Het gebeurt tegenwoordig nogal eens dat families die een "familiedaag" in onze omgeving organiseren ook enkele uren in het museum doorbrengen. Diverse schoolklassen zagen we weer binnen onze muren. Eén school maakte bijzonder veel werk van het komende bezoek: tevoren kwamen enkele leerkrachten enige malen een middag rondkijken; ze stelden een alleraardigste puzzeltocht door het museum samen waarin veel informatie voor de kinders verwerkt werd. De jeugd was hier op de bezochtdag van 9-14 uur mee bezig !

Nog een verandering voor het Hof: de "Boekerij", de uitleenbibliotheek van het dorp, die we vanaf den beginne (vanaf ons begin, wel te verstaan) met veel genoegen onder ons dak hebben gehuisvest, gaat ons verlaten. Men betreft een eigen en grotere ruimte. We wensen de "Boekerij" bloei bij de groei ! Voor ons betekent deze verhuizing vrijkomende wand- c.q. kastruimte.

Toekomstmuziek in de vorm van twee tentoonstellingen: in het najaar vindt in het museum Theo Verhoeff onderdak met een expositie van aquarellen van zijn hand. Onderwerpen: Venetië en de Hoeksche Waard (Allebei aan het water !) De tweede tentoonstelling laat alle foto's zien welke zijn ingezonden voor de fotowedstrijd die werd uitgeschreven door de Stichting Werkgroepen Heinenoord.

De Vriendenkring heeft momenteel 727 leden. Dat betekent, dat zich het afgelopen anderhalf jaar per week twee nieuwe vrienden bij ons voegden ! Herinnert u zich dat we in het 22e bulletin vol verve riepen: "Op naar de 1.000 !" Dat leek toen eigenlijk wel wat overmoedig - maar als we zó doorgaan, zijn we er in de kortste keren !

IN MEMORIAM

Helaas, wij hebben een groot vriend van ons Streekmuseum verloren. Opperwachtmeester der Rijkspolitie Van Treuren, die altijd voor ons klaar stond om te zorgen voor een vlotte verkeersafwikkeling op drukke en hoogtijdagen van ons museum is slechts enkele maanden voor zijn pensionering plotseling overleden op 4 augustus 1980.

Onze herinnering aan vriend Van Treuren beperkt zich niet tot zijn ambtelijk werk, maar bovenal gaat het om zijn bijzondere verdiensten t.a.v. restauratie van voorwerpen uit ons museum. Hij was de man die zich o.m. over de wapens in onze collectie ontfermde en zorgde, dat tal van uurwerken in ons museum weer gingen lopen. Zelfs het oude torenuurwerk van Heinenoord wist hij na demontage en een zeer grondige schoonmaakbeurt weer in elkaar te zetten en aan de gang te krijgen, zodat wij het nu in het museum kunnen bewonderen. Wij maakten al vele plannen om na zijn pensionering verder te werken aan onze museumcollectie en bijvoorbeeld een ander oud torenuurwerk op te knappen om in het Hof van Assendelft op te stellen. Maar het heeft niet zo mogen zijn.

Het verlies voor ons museum van een zo groot vriend is moeilijk te verwerken. Nog zoveel groter is het onverwachte verlies voor zijn vrouw en kinderen. Wij wensen hen veel moed en sterkte toe in de komende tijd.

J.E. de Rooy

DE KORENMOLENS VAN MIJNSHEERENLAND

De eerste korenmolen van Mijnsheerenland stond aan het einde van de Blaakseweg, waar deze aansluit op de Blaaksedijk. Op een kaart van circa 1550, kaartnummer 1889 Collectie Hingman, is deze molen getekend. Het bouwjaar zal uiteraard na 1439 zijn; het jaar van de indijking. De Heren van Moerkerken zullen naast de stichting van het dorp en de bouw van de kerk ook aan een korenmolen hebben gedacht. In Strijen en Mijnsheerenland stonden de eerste korenmolens die voor de toekomstige Hoeksche Waard het koren hebben gemalen.

De heer Frank van Moerkerken schijnt de molen te hebben verkocht, want in 1566 koopt de familie van Frank van Moerkerken de molen weer terug. In 1612 wordt hij afgebroken. (Zie: J.D. Tresling, Rondom de Binnenmaas, bladzijde 151).

Korenmolenaars van genoemde molen zouden geweest zijn Roeland Tonisse, 1546-1566 (zie "Ons Voorgeslacht") en Thonis Aartsz, 1546-1566, maar geheel zeker is dit niet. Ook wordt nog ene Willem Gerrits in 1580 genoemd.

Na de sloop van de molen is Mijnsheerenland ruim 30 jaar zonder korenmolen geweest. Waar de inwoners hun koren toen hebben gemalen is niet bekend. Strijen lag niet naast de deur en de molen van de Greup moest nog worden gebouwd. Tresling vermeldt verder op bladzijde 151, dat er circa 40 jaar later een korenmolen aan de Binnenmaas werd gebouwd, die ongeveer driehonderd jaar dienst heeft gedaan. Deze molen "De Hoop" staat nog in al zijn glorie aan het eind van de Molenweg te Mijnsheerenland.

Uit het beroepen-archief en het gehele kaartjes-archief van het Streekmuseum zijn heel wat gegevens te halen met betrekking tot deze molen.

Enkele fragmenten uit dat archief:

De erven van Cornelis Isbrants Goutswaert (in leven molenaar in de ambachtsheerlijkheid Cromstrien Nieu-Claeswael; hij was geboortig van Oudendoorn) verkochten de coorenmolen met den eygen damsteegh gelegen aen de Maeskant voor f 1.450,-- aan de Heilige Geest Armen in 1669.

De erfenamen van Cornelis Isbrants Goutswaert betalen aan de Heilige Geest Armen een bedrag van f 660.18.--, ter aflossing hypotheek op Coornmolen en damsteeg. (Gemeentearchief Mijnsheerenland, inv. nr. 72; 1673)

De beginjaren waren niet zo voorspoedig, verandering van eigenaar, huurder, de lasten, de hypotheeken op de molen, rente en aflossing, mog geen complete boekhouding. De conclusie: armoede en narigheid.

Uit rekeningen, verpondingslijsten, recht van wind, pachten, rente en aflossingen is getracht de molenaars te achterhalen. Tonis Sijmensz (Slooter), 1655-1660, was waarschijnlijk de eerste.

Over het maalloon, het wintregt, de verponding enz. hopen wij in een volgend bulletin nader in te gaan.

Barend van der Bom.

! PRIJSVRAAG !

Als extra'tje, ter gelegenheid van het 25e bulletin, een Prijsvraag ! We geven hieronder een aantal beroepen die voorheen in de Hoeksche Waard werden uitgeoefend. Aan u om te zeggen hoe degene die dat beroep uitoefende heden ten dage genoemd zou worden; of, als het beroep niet meer bestaat, om te omschrijven wat de man/vrouw indertijd deed.

Uw briefkaart met de gevraagde woorden c.q. omschrijvingen moet uiterlijk zaterdag 20 september op het Hof van Assendelft zijn, Hofweg 13, 3274 BK Heineoord. We geven een prijs uit ! Zijn er méér mensen die daar aanspraak op kunnen maken: sinds enige tijd bevindt zich onder onze vaste medewerkers een kandidaat-notaris; we zullen hem dan vragen met zijn eerlijke hand een gelukkige greep te doen ! Doet u mee ? Succes gewenst !

1. Turftonster	5. Karrevrouw	9. Klapwaker
2. Waarsman	6. Fabriek	10. Kraamster
3. Ouvrier laboureur	7. Journalier	11. Vettewarierster
4. Hondeslager	8. Schalidekker	12. Moldrijver

DE STOOMTRAM

De stoomtramlijnen op de eilanden en de boot- en veerdiensten tussen de verschillende eilanden onderling betekenden een ontsluiting voor de Zuid-west hoek van Nederland. Voor de Hoeksche Waard werd speciaal de tramverbinding met Rotterdam van groot belang, zowel voor personenvervoer als voor 't vervoer van vee en goederen. In 1898 opende de Rotterdamsche Tramweg Maatschappij haar eerste lijndienst hierheen, snelle trams (20 km/uur) begonnen aan hun ritten vanaf de Rotterdamse Rosestraat "onder de boomen" naar Zuid-Beyerland. Later volgden de lijnen Oud-Beijerland - Goudswaard en Blaaksche Dijk - Strijen.

Krooswijk werd een belangrijke wissel- en overstapplaats waar ook water werd ingenomen. De R.T.M. trad eveneens als reder op: via Numansdorp-Haven liep de verbinding met andere eilanden en Brabant, de tram heette daar dan ook "de boottrein"! De oudste tramlijnen lagen veelal in de wegbermen, in de dorpen tramen soms rakelings langs de huizenkant! In Oud-Beyerland placht als waarschuwing voor de aankomende tram, de stoker met één rode vlag voorop te lopen! - Motortrams en autobussen volgden de oude stoomtractie op, die hier in 1956 definitief zijn einde vond.

Gebaseerd op gegevens uit: De stoomtrams op de Zuid-Hollandse eilanden en in Zeeland, door Dijkers en Hesselink.

